

School

Verliefd, verveeld, verslapen

8 april – 6 augustus 2023

Hildegardisschool, Rotterdam (1978) © Robert de Hartogh / collectie Nederlands Fotomuseum

De tentoonstelling *School - Verliefd, verveeld, verslapen* is naast een fotografische reis door 150 jaar onderwijs bovenal een 'trip down memory lane' naar ieders eigen schooltijd. Om een scherper beeld te krijgen van wat deze periode zo onvergetelijk maakt, brengt deze tentoonstelling 150 jaar fotografie over school bijeen. Ondanks de kritische geluiden over de staat van het onderwijs, zien we in de foto's vooral een wereld waar vooruitgang, emancipatie en veiligheid de boventoon voeren.

De tentoonstelling is een ode aan de leerling en zit vol met herkenbare situaties:

wegdromen tijdens de les, spelen op het schoolplein, wachten tot je wordt gekozen bij gym en het moment van de klassenfoto. Via zo'n 150 foto's (her)beleeft de bezoeker een doodgewone schooldag: van 's ochtends vroeg op de fiets naar school tot de laatste bel.

Te zien is een combinatie van historische foto's van onder meer Willem van der Poll (1895-1970), Cas Oorthuys (1908-1975), Fred Fischer (1905-1981), Jutka Rona (1934-2016) en Eva Besnyö (1910-2003). Aangevuld met werk van makers van nu als Justin Jin (1974), Martine Stig (1972), Ellen Kok (1958), Reinier Gerritsen (1950) en Raimond Wouda (1964), een combinatie van werk in opdracht en zelf opgestarte projecten om het fenomeen school in beeld te brengen.

School als plek van vooruitgang en emancipatie

Het bekijken van 150 jaar fotografie, vervaardigd op scholen in Nederland, de overzeese gebieden en de voormalige koloniën, levert een interessant beeld op van vooruitgang, emancipatie en veranderende opvattingen over onderwijs. Krijt is vervangen door het digibord, het leitje door de laptop. Van de alwetende leraar die de leiding heeft naar de leerling die de regie moet nemen over zijn eigen leerproces. De verhouding tussen leraar en leerling zien we veranderen. De leraar, die tegenwoordig vaker een vrouw is, heeft zich verplaatst van vóór naar middenin in de klas. Ook de leerlingen bewegen zich steeds vrijer door de ruimte heen en lijken zich de school als plek waar ze de dag doorbrengen meer toe te eigenen. Ze geven de docent vaker weerwoord en demonstreren als ze het ergens niet mee eens zijn.

Wat niet is veranderd en waar we tijdens de Corona crisis van doordrongen werden, is dat school, ondanks alle technologische middelen die onderwijs op afstand mogelijk maken, als fysieke ontmoetingsplek onmisbaar is voor een gezonde samenleving.

Beroepsonderwijs

Uiteenlopende vormen van beroepsonderwijs hebben een prominente plek in de tentoonstelling. Dit is een bewuste keuze van gastcurator Dirk Kome: 'We moeten niet langer spreken in termen van lagere en hogere onderwijsniveaus. Iedereen heeft zijn eigen talent en moet daar maatschappelijke waardering voor krijgen'. Te zien zijn foto's van de lts, waar jongeren zich buigen over auto's of die een opleiding in de landbouw volgen, wat refereert aan de huidige grote tekorten in praktische beroepen.

Terug in de tijd

Ook is er een selectie foto's uit de 19de en begin van de 20ste eeuw, die de school van toen van binnen en buiten laat zien. Een groepje kinderen spelend op het schoolplein door Jacob Olie (1834-1905) in 1890 vastgelegd. Het uitdelen van eten op een school aan het Alberteimsplein in Den Haag. Een grote groep kinderen in de rij voor school in Kladar (Nieuw-Guinea) en een Rooms-Katholieke missie-school in Paramaribo (Suriname). En een leraar met een groep jongens met een hamer in de hand in de smederij, de tijd dat je nog gewoon werd opgeleid om hetzelfde vak uit te oefenen als je vader.

Klassenfoto's gezocht 1865 – 2022

Onderdeel van de tentoonstelling is een van de meest bekende schoolrituelen: de klassenfoto. Het streven is om een overzicht te tonen van klassenfoto's gemaakt tussen 1865 en 2023. Ook geografische spreiding is van belang. Net als in de

tentoonstelling richten we naast Nederland de blik op basis- en middelbare scholen uit Aruba, Bonaire, Curaçao, Nederlands-Indië, Nieuw-Guinea, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten en Suriname in de tijd dat deze gebieden deel uitmaakten van het Koninkrijk der Nederlanden.

Het overzicht is nog niet compleet en we roepen hierbij de hulp in van het publiek. Er ontbreken foto's vooral van de periode rond de Tweede Wereldoorlog en van 1990 tot 2022. Ben jij in het bezit van een bijzondere of bijzonder gewone klassenfoto en wil je deze met ons delen voor dit project? Insturen kan naar school@fmdh.nl o.v.v. Klassenfoto. Uit de inzendingen wordt een selectie gemaakt.